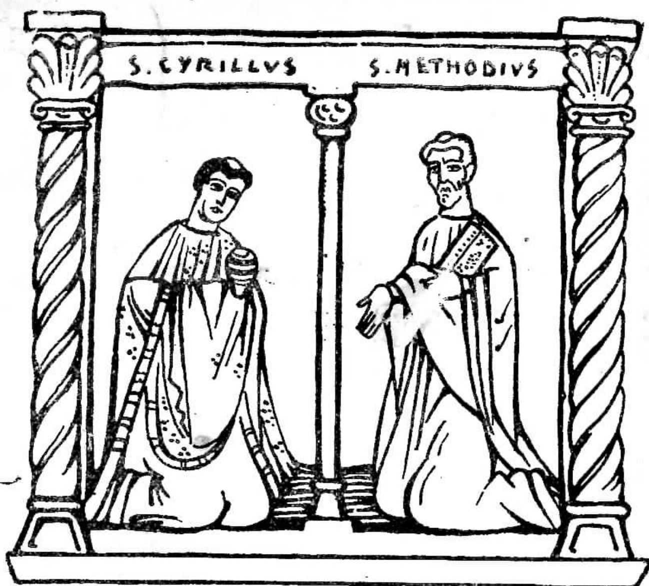

BOŽIDAR ŠIROLA

ŽIVOT I SPOMEN SLAVNIH UČITELJA SVETE BRAĆE ĆIRILA I METODIJA APOSTOLA SLAVENSKIH

HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO „KOLO“

BOŽIDAR ŠIROLA

ŽIVOT I SPOMEN SLAVNIH UČITELJA, SVETE BRAĆE ĆIRILA I METODIJA APOSTOLA SLAVENSKIH

KNJIGA DRA VELIMIRA DEŽELIĆA ML.

O TISUĆU I STOTOJ GODIŠNJICI RODJENJA SVETOGA ĆIRILA

L I C A

ŠTILAC:

CRNORIZAC HRABAR (Tenor) — *DR. VIKTOR BENKOVIĆ*
ZBOR CRNORIZACA (Basi)

LICA ORATORIJA:

SVETI ĆIRIL (Bas)
RASTISLAV KNEZ MORAVLJANA } *JOSIP KRIŽAJ*

SVETI METODIJE (Bas)
LOGOTET VELIKODOSTOJNIK
PAPA HADRIJAN } *JULIJE BETTETO*

JANIS IKONOBORAC (Tenor) — *SVETOZAR BANOVEC*

ZBOR:

KOLO DJEVOJAKA — DRUŽBA MLADIĆA — CAREVI GLASNICI — ĆIRILOVI DOMARI — DVORANI I UZVANICI — UČENICI — IKONOBORCI — VJERNICI JANISOVI PRISTALICE — DVORKINJE I SLUGE — POSLANICI KNEZA RASTISLAVA — BAJALICE — TUDJI VJEROVJESNICI — SLAVENI — TROJEZIČNICI — CRKVENI ZBOR — UČENICI ĆIRILA I METODIJA

Radnja se ovoga oratorija zbiva u IX. vijeku

DIRIGENT:

SREĆKO KUMAR

ŽIVOT I SPOMEN SLAVNIH UČITELJA, SVETE BRAĆE ĆIRILA I METODIJA, APOSTOLA SLAVENSKIH

U samoći manastira sabrali se pobožni oci crnih riza bijele duše. Najstariji monah, sijedi Crnorizac Hrabar, štije i priča spomen i život solunske braće, svetoga Ćirila i Metodija. I riječi štioca postaju žive, pobožni ih oci slušaju ušima i gledaju očima. Bog tako hoće. Usta monaha sama od sebe šapću molitve i psalme, pohvale i hvalospjeve onima, koje narod Slavenski i Crkva zapadna i istočna naziva svetom braćom, apostolima slavenskim.

CRNORIZAC HRABAR: U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Počinje spomen života slavnih učitelja naših, Apostola slavenskih, svete braće Ćirila i Metodija.

1. PRISTUPNA MOLITVA

ZBOR: Blagoslovi, Oče! — Bog milostivi i dobrohotni očekujući pokajanje čovjekovo i da se čovjek spase i u poznanje istine dodje, ne će smrti grešnikove, već pokajanje njegovo i život. — Iako je rod čovječji sklon zloći, ne ostavlja ga Gospod, da oslabi i otpane i dodje u napast i pogine, već u svako vrijeme tvori mnoge blagodati po patrijarkama najprije i ocima, i zatim po prorocima, a najzad po apostolima i mučenicima, muževima pravednim i po učiteljima izabravši ih iz života ovoga vrlo nemirnoga.

Jer znade Gospod svoje i koji su Njegovi, kao što reče: — Ovce moje slušaju glas moj, i ja znam njih i imenom ih zovem i za mnom idu i ja ću im dati život vječni.
A dade Gospod i našem rodu učitelje, blažene oce naše, svetu braću Ćirila i Metodija, uzdigavši ih, da prosvijetle jezik naš. Život njihov svjedoči za njih; i mi čuvši krepost i odličja njihova prihvatimo bodrost, odbacimo lijenost svoju i ugledajmo se na njih, kako reče Apostol: — Ugledajte se na mene, kao i ja na Hrista.

I. U SOLUNU GRADU

U devetom vijeku iza porodjenja Gospodnjega svi Solunjani govorahu čisto slavenski. Solun bijaše slavenski grad. I iz toga grada izadjoše Slavenima prvi nastavnici njihovi, utemeljitelji domaće knjige i vjerovjesnici i svetitelji: sveta braća Ćiril i Metodije. Ćiril, mladji brat, tijelom slab i bolan, nježan i ćutljiv, bijaše muž slova i riječi, mislilac i filozof. Metodije, monah, bijaše čovjek djela i čina. A oba brata bijahu jedno, kao misao i čin. Grad, koji ih darova Slavenima, neka je blagosloven!

2. DOM SVETE BRAĆE

CRNORIZAC HRABAR: U Solunu gradu bje neki muž, blagorodan i bogat, imenom Lav. A bje blagovjeran pazeći revno sve zakone Božje, kao što nekada Job. I živeći sa ženom svojom rodi sedmero djece; i jedno od njih bje sin Metodije, najmladje dijete bijaše Konstantin, nazvan Ćiril.

ZBOR CRNORIZACA: Blagoslov sviju plemena udijeli njima Gospod i zavjet svoj utvrdi povrh glava njihovih.

3. SAN DJETETA ĆIRILA

CRNORIZAC HRABAR: U sedmoj godini usni Ćiril i vidje san, kao da poglavica sabra sve djevice grada i reče mu: — Izaberi od njih koju hoćeš za ženu i vrsnicu sebi na pomoć.

KOLO DJEVOJAKA:

Solunsko je polje dugo i široko,
nasred polja raste jedna vitka jela,
i pod jelom igra djevojačko kolo.
Djevojke su mlade, vitke i visoke,
jer su vitko rasle gledajući jelu.

Nad kolo se žarko nadgledalo sunce,
bacalo je zrake djevojačkom kolu;
ponajljepšoj od svih najzlatniju zraku.
To ne bilo sunce povrh djevojaka
već to bio junak, djevojku da traži.

ĆIRIL: Eto, ja gledah i motrih sve djevojke grada našega i jednu vidjeh najkrasniju od sviju, presjajna lica i grivnama ukrašenu i zlatom i biserom i svakom krasotom.

KOLO DJEVOJAKA: Sofiju odabra! Sofiju odabra!

METODIJE: Sofiju odabra, a Sofija reći će mudrost.

ZBOR CRNORIZACA: Mudrosti reci: — Sestra mi budi, a razboritost drugom nazovi, jer mudrost sja jače od sunca.

4. TUGA ZA SOKOLOM

CRNORIZAC HRABAR: Jednoga dana, kao što biva u djece bogatih roditelja i odlična roda, podjoše mladići u lov sa sokolima. I pošto dopusti Bog u providnosti svojoj, da vjetar odnese Ćirilu najdražeg sokola njegova, ražali se mladić veoma i dva dana ne uze hrane tužeći.

ĆIRIL: Takvo li je žiće naše, da uz radost tuga stoji?

METODIJE: Ne slijedi veselje srca svojega, iako smiješ, nego reci: — Sve mi je dopušteno, ali sve nije na korist, sve mi je slobodno, ali ne ću, da što oblada mnome.

ĆIRIL: . . . Ne ću, da što oblada mnome.

CRNORIZAC HRABAR: Od toga dana inim putem zakroči mladić, putem vrednijim. U dom svoj udje i dade se na učenje. Učaše pak iz knjiga Grigorija bogoslova i njega odabra sebi zaštitnikom. I načinivši na stijeni znamenje krsta pomoli se.

ZBOR CRNORIZACA: Mudrost teci, jer je ona bolja nego zlato i teci razum, jer je vredniji od srebra.

5. MOLITVA SV. GRIGORIJU

ĆIRIL: O Grigorije!
Tijelom čovječe,
a dušom andjele!
Ti tijelom čovjek si,
andjeo pojavom;
Usta bo Tvoja Gospoda slave, ko da si Serafin,
Um Tvoj prosvjetljuje Hristom vjeru, ko da si Herubin.

Budi mi učitelj,
budi prosvjetitelj!
Vjerom i ljubavlju
Tvoj sam, Grigorije.
Primi me.

ZBOR CRNORIZACA: Ako prizoveš mudrost i prigneš srce k razumu tad ćeš razumjeti strah Božji i spoznanje Božje naći ćeš.

6. CAR POZIVA ĆIRILA

CRNORIZAC HRABAR: O krasoti mladića Ćirila i o mudrosti njegovoj i valjanosti pročuje se do Careva Grada. I čuvši car glas dobar o Ćirilu posla po nj, da bi s carevićem učio. I sva se kuća obradova veoma.

CAREVI GLASNICI: Car caruje i drži državu, a dvorani dvore gospodara. Službenici poslužuju cara, podanici caru su podani. Sićušne su, sićušne zvjezdice prema suncu, caru Teofilu!

ĆIRILOVI DOMARI: Tko je smjeran, dobiva slavu!

7. PRAŠTANJE S DOMOM

METODIJE: Ćirile, brate ljubljeni! Radi ljepote tvoje i poniznosti, radi marljivosti i razuma tvoga posla po tebe car i pozva te k sinu svojemu, careviću, u čast i slavu.

ĆIRILOVI DOMARI: Mudrost pridiže glavu poniznoga i stavlja ga medju knezove.

METODIJE: Spomeni se, brate moj! Ne sjedaj na začelje, nego došavši sjedni na posljednje mjesto, da ti reče onaj, koji te pozva: — Prijatelju, pomakni se više!

ZBOR CRNORIZACA: Koji se podiže, ponizit će se, a koji se ponizuje, povisit će se.

METODIJE: I čuvaj se, ljubljeni, da ne težiš na taštu slavu izazivajući druge, da ti zavide. Jer ako tko misli, da jest što, a nije ništa, vara sam sebe.

ĆIRILOVI DOMARI: Oholost ponizuje čovjeka, a tko je smjeran dobiva slavu.

METODIJE: Najdraži moj! Nastoj i brini se za dobro ime; odbrojeni su bo dani udobnoga življenja, a dobro je ime trajno. — Primio si pet talenata od Gospoda; podji i radi, da dobiješ još pet. — A ja ću poći na Goru i za tebe moliti Gospoda. Molit ću.

ĆIRIL I METODIJE: Bože, oče naš, Gospode milosti, koji si stvorio sve riječju i mudrošću svojom; Bože, oče naš, koji si sazdao čovjeka, da vlada tvarima, koje si stvorio; s prijestolja svoga udijeli razum i mudrost mladiću, da shvati i da razumije, što je na spas njemu i ugodno Bogu!

ĆIRILOVI DOMARI: Bože, oče naš, Gospode milosti, s prijestolja svoga udijeli razum i mudrost mladiću, da shvati i da razumije, što je na spas njemu i ugodno Bogu. — Sretno podji, sretno nam podji na put!

II. U CAREVU GRADU BIZANTU

Bizant nazvaše Carevim Gradom, jer Car bijaše u ono vrijeme država. Zasebna služba bje odredjena, kako se časti car. Oko njega se skupiše svi državnici i velikodostojnici, svi mogućnici i naučenjaci. Carev Grad bijaše središte sviju nauka i vještina kršćanskih i poganskih, sviju umjetnosti i raskoši, svega bogatstva i neobuzdanosti, velike svetosti i hereza. — I u taj Carev Grad dodje mladić Ćiril. A pozvan bje na sam dvor, da uči

s carevićem. Bijaše to velika čast, ali i prigoda, da ga zanese koja zla struja naučanja, da ga zahvati bujica užitaka velikoga grada, da ga proguta vrtlog dvorskih počasti, nenavidnosti i zlobe. — Ali mladić Ćiril upoznavši isprazoost svijeta ostavi sve i podje k bratu svome Metodiju u manastir na Gori. I Bog Gospod vidjevši vjeru čvrstu, prizna je i dade braći te oni čudom nadjoše svete moći pape Klimenta mučenika. I više još. Ćiril primi nadahnuće i nadje pismo za slavenski jezik i sveta braća podjoše k Slavenima noseći prosvjetu i evandjelje.

8. IZBOR CAREVIĆEVIH UČITELJA

DVORANI I UZVANICI: Car caruje i drži državu, a dvorani dvore gospodara. Službenici poslužuju cara, podanici caru su podani. Sićušne su, sićušne, zvjezdice prema suncu, caru Teofilu.

LOGOTET: Našem se svetom caru Teofilu htjelo i svidjelo, i on vas po običajima dobrim i navici staroj pozva u ove zlatne dvorane. Pred licem ste cara, ma da ga ne vidite, ali on vas sve gleda i sluša sa zlatna prijestolja grimizom zastrt.

DVORANI: Car naš sveti hoće i nalaže, da sunčane zrake sa prijestolja svuda dopru i svakoga ogriju, sve rasvijetle i sjajem pozlate. — Nek' se stidi Kalif u Bagdadu, kakav li je kršćanski Carigrad. Okrunjenog, mudrog, svetog cara nek' Bog uzdrži mnoga, mnoga ljeta! I carstvo moćno, uredjeno, divno nek' Bog uzdrži mnoga, mnoga ljeta!

LOGOTET: Svijetli vam car po meni milostivo javlja. Čujte i pamtite! Navrši se dob i dodje čas, da se u grimizu rodjenom careviću izaberu učeni učitelji i drug za učenje.

A svidjelo se svetom caru i on odabra učitelje sinu svojemu: mudraca Lava odabra i Fotija mnogo učenoga.

DVORANI: Navrši se dob i dodje čas. Sveti car odabra učitelje mnogo učene.

UČENICI: Učitelji divni.

LOGOTET: A da uči s carevićem pozva sveti car mladića krasna i mudra. Pozva Ćirila, sina blagorodnog Lava iz grada Soluna.

DVORANI: Pozva Ćirila iz grada Soluna. — Solune grade, sretan si. Ne pisa uzalud Apostol Solunjanima: — Postadoste izgled svim vjernicima nesamo u Makedoniji i Aheji, nego se po svakom mjestu razglasi vjera vaša. — Radujmo se i veselimo! Darujmo u grimizu rodjenom! Radujmo se!

CRNORIZAC HRABAR: U čistoći i radu življaše mladić Ćiril i što većma ugadjaše Bogu, većma ga zavolješe ljudi i radi razuma njegova i mudrosti prozvaše ga časnim nazivom filozof.

9. JANIS IKONOBORAC

IKONOBORCI: Idoli su ikone! Drvu se klanja tko časti kipove. Slomimo, skršimo, spalimo ikone, kao što Leo car razori veliki Hristov lik u Halkoprateji.

CRNORIZAC HRABAR: Bijaše Janis patrijarha podigao herezu govoreći: Ne valja častiti svetih slika i ikona!

IKONOBORCI: Ikone su idoli! Slomimo, skršimo, spa ikone, idole.

CRNORIZAC HRABAR: I uzevši bodež probode Janis oči na slici blažene Djevice Marije.

VJERNICI: Oskvrnjena je slika Neoskvrnjene. Nagrdjena je ikona Prekrasne. Oslijepljene su oči Blage. Ne sveti se Sveta zbog svetogrdja. Neoskvrnjena, prekrasna, blaga, pomiluj nas!

CRNORIZAC HRABAR: Da dokaže bludnju ikonoboraca i da protiv krivovjerja brani vjeru pravu, posla car filozofa Ćirila, da se pre s ikonoborcem Janisom.

JANIS IKONOBORAC: Nije dostojno staru preti se s mladićem. Ne dosižeš podnožja moje katedre, Ćirile, još mlad i tijelom.

ĆIRIL: Od gliba zemaljskog tijelo je naše, a duh nam udahnu Bog. K Božanskom obrati pažnju, starče, a ne k zemaljskom.

JANISOVI PRISTALICE: Ne dosižeš podnožja katedre. Još mlad si tijelom.

JANIS IKONOBORAC: Nepodobno je starca goniti na vojnu i u jesen brati cvijeće.

ĆIRIL: U koje je doba života silniji duh od tijela? — reci mi, starče.

JANIS: U starosti je silniji duh od tijela, momčiću moj!

JANISOVI PRISTALICE: Brati cvijeće. Momčiću moj.

ĆIRIL: Pa kad je u starca silniji duh, a ovo je borba duhovna, tada ćeš biti pobjednik — ti. Zato ne kazuj priča o vojni i o branju cvijeća. Ja bo tijelom mlad niti zovem na vojnu, niti da beremo cvijeće.

VJERNICI: Ohoha. Zastidje se starac i smete.

ZBOR CRNORIZACA: Htjede megdandžija Golijat osramotiti vojsku Boga živoga, a izadje preda nj mladjahni David. I osmjehnu se gorostas na mladića, ali David pobijedi Golijata.

ĆIRIL: Casteći slike: svece i ugodnike Božje poštujemo, Gospodinu se Bogu i Spasitelju našemu klanjamo, Bogorodicu, Majku, Djevicu častimo.

VJERNICI: Bogorodice, vojvotkinjo, pobjednice,
oda zla si nas izbavila, hvala Ti!
I unapred nepobjediva, moguća,
od svake nas bijede oslobodi.

Da Ti pojemo radosni,
raduj se, nevjesto nebeska.

10. LOGOTETOVA KĆI

CRNORIZAC HRABAR: Motreći mladića Ćirila, životom čista, radina i slavljena, pozove ga Logotet u dom svoj i iskaza mu svaku čast i obdari ga mnogim darovima i zlatom.

ZBOR CRNORIZACA: Ne sjedaj za začelje, i čuvaj se, da ne težiš na taštu slavu.

DVORKINJE: Čist je i stidljiv, djevojci nalik,
očiju modrih i kose plave.
Koliko mu tijelo sazda od lijera
slavenska mati.

LOGOTET: Tvoja krasota i mudrost, Ćirile, nukaju me i gone, da te ljubim.

DVORKINJE: Lijep je kad zbori. Riječ mu je munja,
misao svaka sunčana zraka.
Razum mu krasni namrješe predji
helenske krvi.

LOGOTET: Gle, imam kćerku krasnu i bogatu, dobra roda i velika. Ako hoćeš, oženi se njome, uzmi je sebi za ženu, ja ti je dajem. Učinit ću te ćeš od cara primiti veliku čast i visoki čin.

DVORKINJE: Ona je jabuka, što se crveni
gore na vrhu na grančici krajnoj.
Dohvati, momče, pa ju ubèri.
Jü, Himeneju!

Nalik Pandori, nevjesta mlada
darove nosi, ti vjenčat se žuri.
Pir će nam bit ko svadba u Kani.
Jü, Himeneju!

DVORKINJE I SLUGE: Prostrite grimiz. Kitite dvore.
Jü, Himeneju!

ĆIRIL: Zaista, Logotete, uzvišeni gospodaru, velik je ovo dar onome, koji ga traži i treba. Od svjetske časti, bogatstva i žene draži je meni život duhovni. Ostrić ću kosu, obući crnu rizu i primiti sveti red. Volio bih više svega provesti život svoj medju knjigama patrijarhe u crkvi svete Sofije. Učeći žudim služiti Gospodu Bogu.

ZBOR CRNORIZACA: Sofiju odabra sebi za drugu. Sofija reći će Mudrost.

JANIS IKONOBORAC: Ženiti se ne će snujući, da se popne na stolicu patrijarhe od crkve svete Sofije. To je Ćirilova mudrost. To san o sjajnoj Sofiji.

JANISOVI PRISTALICE: To je Ćirilova mudrost. To san o sjajnoj Sofiji.

CRNORIZAC HRABAR: Uzrevši mladić Ćiril smutnju i zavist ljudsku i zlobu veliku i tminu zemaljsku zaplače suzama i ode od svijeta. I ne znadijahu za nj dugo vrijeme.

ZBOR CRNORIZACA: Blago onima, koji plaču, jer će se utješiti.

11. POSLANICI KNEZA RASTISLAVA

CAREVI GLASNICI: Ćirile filozofe! Carev Grad ne znadijaše mnogo vremena za tebe, jer kao što se uveče sunce krije za goru i ti se sakri u Goru Svetu k bratu svom monahu Metodiju, medju oce crnih riza bijele duše. I kao što jutrom sunce izlazi svjetlije i ti izadje svjetao. — Od hula saracenskih obranio si vjeru našu kršćansku, Kozare s Crnog Mora doveo si u krilo crkve naše prave, na Herzonezu si iz mora digao moći svetog mučenika pape Klimenta i sjaj velikog Svetitelja obasjava sada i tvoje čelo, Ćirile!

POSLANICI KNEZA RASTISLAVA: Rastislav, moravski knez, nadahnut Bogom stvori savjet s knezovima svojim i Moravljanima i posla nas k cesaru Mihailu govoreći: — Ljudi se naši odvrgoše od poganstva i čekaju zakon kršćanski. Pošalji nam učitelje, koji bi kazivali i učili Hrista jezikom slavenskim.

CAREVI GLASNICI: A sveti car Mihailo sabravši zbor nadje: da nitko drugi ne može učiniti toga, kako možeš učiniti ti, Ćirile i Metodije. Potrebno je dakle, da vas dvojica podjete onamo. — To reče car.

POSLANICI KNEZA RASTISLAVA: I reče car Mihailo: — Braća Ćiril i Metodije iz grada su Soluna, a Solunjani svi besjede čisto slavenski.

ĆIRIL: Trudan sam od puta i bolna sam tijela; kako da putujem?

POSLANICI KNEZA RASTISLAVA: Licem okrenut k istoku slavenski narod čeka Svjetlost. Slaveni su gladni Boga.

CAREVI GLASNICI: Podjite onamo vas dva!

METODIJE: Ćirile, brate ljubljeni, čuj! Naši Slaveni gladni su Boga. Budeš li htio, to može tebi dati Bog, što daje onima, koji mole. Radi vjere tvoje pomaklo se more tri milje i ti si našao moći svetoga Klimenta.

ZBOR CRNORIZACA: Bog daje onima, koji mole. Otac nebeski, Bog će dati Duha Svetog onima, koji mole.

METODIJE: Moli se i traži i dat će ti Bog: Naći ćeš pismena za jezik slavenski, napisat ćeš svete knjige Slavenima!

12. SLAVENSKO PISMO

ZBOR CRNORIZACA: Bože! Pošalji Duha Svetoga i obnovit ćeš lice zemlje. Bože, obasjaj nas licem svojim. Neka se raduju plemena, neka se vesele svi puci.

ĆIRIL: Javio se Bog! Uslišana je molitva! Javio se Bog! Složih pismena i začeh slavenski pisati besjede evandjeoske: Iskoni be slovo i slovo be u Boga i Bog be slovo. Vsa tem biše i bez njego ničesože ne bist ježe bist; v tom život i život be svet človekom. I svet v tme svetit se i tma jego ne objet. Aleluja.

METODIJE: Javio se Bog: Iskoni be slovo i slovo be u Boga i Bog be slovo!

ZBOR CRNORIZACA: Aleluja. Iskoni be slovo i slovo be u Boga i Bog be slovo. Javio se Bog! Aleluja!

III. KOD SLAVENA

Slaveni se u ono vrijeme odvratiše od poganstva i običaja i vjerovanja svojih starodavnih, a bijahu željni vjere prave, jer vjerovjesnici dolazeći sa sjevera, zapada i juga ne donašahu Krista i slave Božje, već tražahu korist svoju vlastitu. Bijahu to, kako svjedoči sv. Bonifacije, ljudi bez obrazovanosti, znanja, jedva uki štiti i pisati, mnogi od njih nezaredjeni ipak vršahu službe crkvene i učahu nauke suprotne vjeri pravoj. Ovi vjerovjesnici, željni vlasti, zastrašivahu narod djavolima i strahovima svakojakim. — Starci i žene slavenske ožalošćeni i bespomoćni prekoravahu puk, što se odrekao starine i ostao prazna srca. Ali srca Slavena ne bijahu prazna, već puna čežnje za spasenjem i gladi za Bogom. — I Bog vidjevši srca njihova posla Slavenima svjetlo s Istoka i dade im svetu braću Ćirila i Metodija, da jezikom slavenskim reknu: »Ne bojte se, jer gle javljamo vam veliku radost. U gradu Davidovu rodio se Krist, Spasitelj sviju naroda«.

13. BADNJAK

BAJALICE: Zapalo je jasno sunce,
Spustile se mrke tmine:
sad će doći ispod zemlje
Crnobog i Crne Vile.

Zapalite sveti badnjak,
neka gori, neka svijetli.
Bdijte, da se ne ugasi,
ne utrne oganj sveti.
Na ognjište utrnuto
Crnobog će mrki sjesti,
u kuću će Crne Vile
mahom k njemu pristupiti.

Dobra tada biti ne će
ni u kući ni u polju.
Njive će nam opustjeti,
hambari se isprazniti,
blago će nam pogibati,
sitna djeca umirati.
majke, žene, narod cio
naricat će i plakati.

TUDJI VJEROVJESNICI: Ako se poklonite idolu, primit ćete žig na čelo svoje i na ruku svoju, a sve žigosane mučit će pred andjelima i pred Hristom. I muke će vaše biti kao od

ujeda štipavaca. Skakavci će izaći veliki poput konja a sa žalcima poput škorpijona. I ovima je dana vlast, da škode ljudima, ako se poklone idolu.

BAJALICE:

Prinesite Crnobogu
krvne žrtve paljenice:
ovcu i dvije golubice,
rudu ovcu, bijele ptice.

Crnobog će večerati:
izjesti će slasno meso,
ispiti će kupu vina,
pa se ne će naljutiti.

Zapalite sveti badnjak.

TUDJI VJEROVJESNICI: Ako žrtvujete idolu, pit ćete od žuči Boga pravoga, bit ćete mučeni ognjem i sumporom pred andjelima i pred Hristom. I dim će vaših muka strašnih izlaziti u vijeke vjekova. Ne ćete imati mira nigda, ni počinka danju, noću, nigda!

KOLEDARI:

Izašli smo na bregove
i čekamo jasno Sunce,
da nam rodi Zlatna Mati
malo čedo, mlada Boga,
Daj Bože, daj Bože!

Sadji, Bože, k nam na zemlju,
da se šećeš medju pukom
sve od sela, pa do sela,
sve od kuće, pa do kuće.
Daj Bože, daj Bože!

TUDJI VJEROVJESNICI: Kada se na nebu pokaže znak drugog dolaska Hristova, proplakat će sva plemena na zemlji. Sin Božji doći će na oblaku s velikom silom kao sudac posljednji.

KNEZ RASTISLAV: Ljudi Moravljani! Sa sunčane strane dolaze k nama učitelji, braća Ćiril i Metodije. I oni će nam jezikom našim slavenskim govoriti o vjeri pravoj.

SLAVENI: Daj Bože, daj Bože!

14. BOŽIĆ

ĆIRIL I METODIJE: Bijahu pastiri, koji bdijahu i čuvahu kod svojih stada noćnu stražu. I andjeo Gospodnji stade medju njih i slava ih Gospodnja obasja. I prepadoše se vrlo, ali andjeo im reče: — Ne bojte se! Jer gle, javljam vam veliku radost. Djevica Majka rodi sina a malo je čedo mladi Bog, Spasitelj, Krist Gospodin naš. I eto vam znaka: Naći ćete djetešce povijeno, gdje leži u jaslama. I ujedanput postade s andjelom mnoštvo vojske nebeske hvaleći Boga: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje. — I podjoše pastiri i nadjoše Majku Mariju i Josipa i Djetešce povijeno gdje leži u jaslama. I pošto vidješe, javiše, što im je rečeno za Dijete i slavljahu, hvaljahu Boga, Spasitelja svih naroda. — Božić Krist vas k sebi zove: dodjite, dodjite.

KOLEDARI: Božić Krist nas k sebi zove:
podjimo, podjimo;

Božić Krist je drago čedo
maleno, maleno;

Božić Krist se nama smiješi
veselo, veselo.

Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje.

15. KRŠTENJE

KNEZ RASTISLAV: Ćirile i Metodije, učitelji naši i braćo! Slušajući naučanje vaše i motreći život vaš razumjesmo i uzvjerovasmo.
Pripravljeni postom i molitvama izlazimo pred vas bosonogi, skinuvši ruho vezeno i ukrašeno, odloživši nakit sav zlatni i srebreni dolazimo k vama.

SLAVENI: Goli se rodismo u život ovaj vremeniti, siromašno odjeveni želimo ući u vodu krštenja, jer ćemo se neobučeni vratiti pred vrata vječnosti.

KNEZ RASTISLAV: Razmotrivši svaki od nas, kakve je misli mislio, kakve je riječi rekao, kakve je čine činio i što je javio djavlu, kajemo se.
Kajemo se i izjavljujemo ustima i srcem svojim: odričemo se djavla i svih njegovih djela i svih njegovih naslada.

SLAVENI: Kajemo se i odričemo se djavla i svih njegovih djela i svih njegovih naslada i slave njegove i ropstva njegova.

KNEZ RASTISLAV: Povedite nas, molimo, do Morave, da udjemo u rijeku krštenja nogama svojim. Polite, molimo, glave naše vodom i krstite nas.

SLAVENI: Krstite nas, molimo, krstite.

ĆIRIL I METODIJE: Vjerujete li, o Slaveni, u Boga Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje?

SLAVENI: Vjerujemo.

ĆIRIL I METODIJE: Vjerujete li, o Slaveni, u Isusa Hrista, sina Božjega?

SLAVENI: Vjerujemo, vjerujemo.

ĆIRIL I METODIJE: Vjerujete li, o Slaveni, u Duha Svetoga, Sveto Trojstvo, jednoga Boga!

SLAVENI: Vjerujemo, vjerujemo, vjerujemo.

ĆIRIL I METODIJE: Vjerujete li, o Slaveni, u Crkvu jednu, općenitu, apostolsku, Hristovu?

SLAVENI: Vjerujemo, vjerujemo, vjerujemo.

*

ĆIRIL I METODIJE: Udjite dakle, o Slaveni, u vodu krštenja i ulazeći molite molitvu Gospodnju: Otče naš, iže jesi na nebeseh!

SLAVENI: Otče naš, iže jesi na nebeseh, sveti se ime Tvoje; pridi cesarstvo tvoje; budi volja Tvoja, jako na nebesi i na zemlji. Hleb naš vse d'ni dažd nam denes i otpusti nam dlgi naši jakože i mi otpuštajem dlžnikom našim. I ne v'vedi nas v napast n' izbavi nas ot neprijazni. Amen.

ĆIRIL I METODIJE: Slovene, rabi Božie! Krstajem vi v ime Otca i Sina i Duha Svetago, ninje i prisno i v vse veki vekov, amen.

SLAVENI: Amen!

Obucimo bijele haljine,
upalimo svijeće voštane,
recimo: Bogu hvala!

Drug druga da grli u radosti,
jer grijesi su naši oprani,
pjevajmo: Bogu hvala!

Početak je ovo blaženstva,
mi imamo dio sa svetima,
kličimo: Bogu hvala!

16. TROJEZIČNICI

TROJEZIČNICI: Govorite, otkud vam vlast i kako smjedoste sačiniti pismena te pišete knjige jezikom, kojim ne zboraha ni apostoli, ni rimski pape, ni Grigorije bogoslov, ni Jeronim, ni sveti Augustin.

ĆIRIL I METODIJE: Ako trublja dade nejasan glas, tko će se spremati na vojnu? Ako nerazumljivu riječ rečete jezikom, kako će narodi razumjeti poziv? A Gospod reče: — Idite po svemu svijetu i propovijedajte evandjelje svakom stvorenju.

TROJEZIČNICI: Da je Bogu ugodan taj jezik, dao bi mu otprije i u početku pismena i knjige.

METODIJE: Mislite li zar, da Stvoritelj Bog presta stvarati i da je nemoćan ili zavidan da stvori? A ne znate li, da je rekao: — Pjevajte Gospodu pjesmu novu! Poj Gospodu sva zemlja! Hvalite Gospoda svi narodi, slavite ga sva plemena!

TROJEZIČNICI: Tri jezika znamo. U tri su jezika pisane svete knjige. U tri samo jezika stajaše natpis nad glavom raspeta Krista.

METODIJE: Taj natpis napisa Pilat, a vi ste Pilatnici, heretici, trojezičnici. Jao vama, što uzeste ključe od znanja i neba! Jao vama, jer ne ćete ući u kraljevstvo Božje!

TROJEZIČNICI: Krivovjerne su slavenske knjige! U Rim vam je poći, Ćirile! U Rim, Metodije! Pred rimskoga papu ponesite slavenske knjige! U Rimu opravdajte slavensku herezu.

ĆIRIL I METODIJE: Mi idemo u Rim! I Petar će suditi i Petar će reći: U Rimu je stijena, a vi ste pijesak i prašina, koju kovitla vjetar i nosi u oči i obraz svakom, koji ide otkrita lica. Naše su knjige otvorene, u njima je nauka Hristova. A slova su naših knjiga postala djelom, i djela svjedoče za nas. Za nas svjedoči slavenski narod i velika vjera Slavena.

17. VJEROVANJE

SLAVENI: Vjeruju v jedinago Boga, Otca vsemoguštago, tvorca nebu i zemlji, vidimim vsem i nevidimim. I v jedinago Gospoda Isusa Hrista, Sina Božija, jedinorodnago, I ot Otca roždenago prežde sveh vek. Boga ot Boga, svet ot sveta, Boga istina od Boga istinago. Roždena, ne stvorena, jedinosuštna Otcu: jimže vse biše. Iže nas radi človek i našego radi spasenja snide s nebes. I v plti se ot Duha Sveta iz Marije Devi i včloveči se. Raspet že na ni pri Pontijscem Pilate mučen i pogreben bist. I vskrse v treti dn po pisanju. I vzide na nebo: sedit o desnuju Otca. I paki imat priti s slavoju sudit živim

i mrtvim: jegože cesarstviju ne budet konca. I v Duha Svetago, Gospoda i životvoreštago: ot Otca i Sina ishodeštago. S Otcem že i Sinom kupno poklanjajema i slavima: iže glagolal jest Proroki. I jedinu, svetuju, katoličesku i apostolsku Cr'k'v. Ispovedaju jedino krštenije v otpušćenije grehov. I čaju vskrsenije mrtvih. I života buduštago veka. Amen.

IV. U VJEČNOMU GRADU

Sveta braća Ćiril i Metodije gledajući u rimskom papi nasljednika prvoapostola Petra, podjoše u Rim, a apostolik presudi i odluči o bogoslužju slavenskom. A glava Crkve Hristove, Hadrijan, čuvši da dolaze slavenski apostoli u Rim s moćima svetoga Klimenta izidje im ususret sa svim gradjanima. Knjige njihove blagoslovi i položi na oltar i odobri slavenski jezik u službi Božjoj i liturgijskoj. I tom zgodom posveti papa Hadrijan dva brata za biskupe.

18. DOČEK SVETE BRAĆE

CRNORIZAC HRABAR: Dolazeći u Rim Ćiril i Metodije nošahu sa sobom moći svetog mučenika pape Klimenta, koje obretoše za poslanja svoga na Herzonezu. Došavši Ćiril i Metodije u Rim sam apostolik papa Hadrijan izadje pred njih sa svim biskupima svojim i klerom i muževima pobožnim. I sav narod nosijaše svijeće upaljene.

ZBOR CRNORIZACA: Radi molitava i vjere velike dopusti Gospod i Crno More uzmaknu tri milje i prokaza bijele moći svetog mučenika pape Klimenta. Bogu hvala! Bože, koji nas veseliš slavom svetoga Klimenta, Tebi hvala, Bože!

19. ODOBRENJE SLAVENSKOG JEZIKA U BOGOSLUŽJU

PAPA HADRIJAN: Bog s vama!

CRKVENI ZBOR: I s duhom tvojim!

PAPA HADRIJAN: Episkopi, braćo, svećenici i vjernici! Svi nazočni i nenazočni, svi živi i koji ćete živjeti s Crkvom Hristovom do konca, čujte i upamtite riječi apostolika, pape vašega Hadrijana.

CRKVENI ZBOR: Dodji, Duše Sveti, napuni srca svojih vjernih.

PAPA HADRIJAN: Filozof Ćiril i brat njegov Metodije stupiše pred stol apostolski i mi ispitasmo naučanje njihovo i knjige njihove i život njihov i vjeru njihovu i nadjosmo, da protiv kanona ničesa ne stvoriše.

UČENICI ĆIRILA I METODIJA: Bogu hvala!

PAPA HADRIJAN: S trostrukom radošću primamo knjige slavenske. Neka jezik slavenski bude blagosloven od Boga i od sve crkve katoličke, apostolske, Hristove. Iako se tko drzne pogrditi knjige slavenske, neka bude odlučen od Crkve, dok se ne popravi, jer je vuk i nije mu mjesto u ovčinjaku.

CRKVENI ZBOR: Anatema!

PAPA HADRIJAN: A vi, čeda ljubljena, Ćirile i Metodije, slušajući nauku Božju i pouku Crkve, podjite Slavenima. Učite ih vjeru Hristovu jezikom njihovim blagoslovenim. Krstite ih i služite im službu Božju jezikom slavenskim. I više još, odabrani sinovi, Ćirile i Metodije, podjite Slavenima. Tumačite, prosudjujte, odredjujte, potvrdjujte i posvećujte! Zaista, zaista, pastira biskupa hoću da dadem pucima slavenskim. A znam i vjerujem, da su braća Ćiril i Metodije dostojni da prime čast i teret biskupski, ukoliko je čovjek sposoban da prime Duha Svetoga. Ulje sveto neka pomaže glave vaše, Ćirile i Metodije, i blagoslov nebeski neka vas blagoslovi za rad biskupski.

CRKVENI ZBOR: Dodji, Duše Sveti! Napuni srca svojih vjernih. Pomolimo se, braćo, za muževe ove, koji pristupaju oltaru prignute glave, da najveći svećenik položi ruke na njih i da im dade Duha Svetoga.

PAPA HADRIJAN: **Primite Duha Svetoga.**

CRKVENI ZBOR:

Tebe, Bože, hvalimo, Tebe, Gospodaru, ispovijedamo.
Tebe, vječni Oče, sva zemlja poštuje.
Tebi svi andjeli, Tebi nebesa i sve vlasti,
Tebi Herubini i Serafini bez prestanka uzvikuju:
Svet, svet, svet, Gospod Bog nad vojskama,
Puna su nebesa i zemlja veličanstva slave Tvoje!

20. SMRT SVETOGA ĆIRILA

CRNORIZAC HRABAR: Mnogi napori utrudiše bolno tijelo Ćirilovo i on upade u tešku bolest i bolovaše mnogo dana. I vidjevši Božje javljenje obuče Ćiril časno ruho misničko i uzdigavši ruke zapjeva.

ZBOR CRNORIZACA: Gospodi, pomiluj.

ĆIRIL: Odsele ne pripadam više zemlji ni svijetu. Sav se predajem Bogu, svome stvoritelju.

ZBOR CRNORIZACA: Gospode, pomiluj!

ĆIRIL: Gospode, Bože moj, koji svagda slušaš one, koji tvore volju Tvoju i boje se Tebe i vrše zapovijedi Tvoje, usliši molitvu moju posljednju.

UČENICI: Gospodi, pomiluj!

ĆIRIL: Brani, Gospode, vjerno stado moje, kom si postavio mene pastirom i izbavi ga od bezbožne i poganske zlobe. Pogubi trojezičnu herezu, Gospode, i umnoži Crkvu pravu. Tvoj bo dar, što si nas dostojao poslati, da propovijedamo evandjelje Tvoga Hrista pucima slavenskim. Taj narod slavenski, koji si, Gospode, meni povjerio, taj narod slavenski predajem u ruke Tvoje, Gospode! Eto, brate Metodije, drugovi bijasmo na poslu zajedničkom i jednu brazdu teglismo. Ali ja padam sad u grob i skončavam dan svoj. A ti, brate, ljubiš veoma samostan na Svetoj Gori Ali radi gore ne puštaj djela započetog. Ne ostavljaj naših Slavena! Tako ti spasenja duše!

UČENICI: Hriste, pomiluj nas! Umnoži crkvu svoju, Gospode! Pomiluj, Gospode, taj narod slavenski! Gospode, pomiluj! Hriste, pomiluj!

METODIJE: Svete su riječi tvoje, Ćirile, svete su riječi tvoje i meni i svima učenicima tvojim. Poći ćemo k Slavenima s knjigama tvojim, Ćirile, poći ćemo i propovijedati Hrista svim Slavenima od Jadrana do Sjevernog Mora. Tako nam spasenja duše!

UČENICI: Gospode, brani narod slavenski! Štiti ga silnom desnicom, pokri ga krovom krila svog, Gospode. — Tako nam spasenja duše!

ĆIRIL: Pristupite, učenici moji, braćo i djeco moja, da vas poljubim cjelovom svetim. Blagosloven Bog! Blagosloven dobri Bog, koji nas ne da u plijen neprijateljima. Blagosloven Bog! Amen.

UČENICI: O Gospode! Tako nam spasenja duše. O Gospode, pomiluj!

CRNORIZAC HRABAR: Počinuo je Ćiril, ne živi više medju nama. Predao je duh svoj Gospodu.

SLAVOSPJEV

Vi krasne zvijezde doma svog
i cijelog roda slavenskog!

Vi ponijeste u tamni mrak
Božanstvenoga križa znak.
Množinu duša, sav naš kraj
razasja svete vjere sjaj.

Vrh roda bdijte slavenskog,
da ostane uz Boga svog!